

Asia: 1/41/2016

Lausuntopyyntö yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanotyöryhmän (TATTI) mietinnöstä ja työryhmän ehdotuksesta hallituksen esitykseksi uudeksi tietosuojaiksi

1 luku. Yleiset säännökset

Yleiset kommentit

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

2 luku. Käsittelyn oikeusperuste eräissä tapauksissa

Yleiset kommentit käsittelyn lainmukaisuutta koskevasta 3 §:stä.

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL) pyytää, että tietosuojalain jatkovalmistelussa kiinnitetään enemmän huomiota henkilötietojen käsittelyperusteisiin (tietosuoja-asetuksen 6 artikla ja ehdotetun tietosuojalain 2 luvun 3 §) erityisesti kuntien ja kuntayhtymien tehtävien kannalta.

Kuntalain 2 luvun 7 §:n mukaan ”kunta hoitaa itsehallinnon nojalla itselleen ottamansa tehtävät ja järjestää sille laissa erikseen säädetyt tehtävät. Laissa säädetään myös siitä, kun tehtäviä on järjestettävä yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa (lakisääteinen yhteistoiminta).” Lisäksi ”kunta voi sopimuksen nojalla ottaa hoitaakseen muitakin kuin itsehallintoonsa kuuluvia julkisia tehtäviä.

Kuntayhtymien tehtävät puolestaan perustuvat kuntalain lisäksi kuntayhtymän perussopimukseen (kuntalaki 55 ja 56 §).

Kunnilla ja kuntayhtymillä voi olla siis laissa niille erikseen säädettyjä tehtäviä, kunnan itsehallinnon nojalla itselleen ottamia tehtäviä sekä muita itsehallintoon kuuluvia julkisia tehtäviä. Kuntayhtymillä voi lisäksi olla niille kuntayhtymän perussopimuksella annettuja tehtäviä.

Koska kunnat ja kuntayhtymät voivat hoitaa itsehallinnon nojalla itselleen ottamiensa tehtäviä, eivät kuntien ja kuntayhtymien tehtävät rajoitu niille laissa säädettyihin tehtäviin tai viranomaistehtäviin. Kuntien ja kuntayhtymien toimintaan voi sisältyä myös sellaisia tehtäviä, jotka eivät ole vain julkisen sektorin tehtäviä. Tämä käy välillisesti ilmi mm. kuntalain 15 luvusta, joka koskee kunnan toimintaa markkinoilla. Kunnilla ja kuntayhtymillä voi olla myös toimintoja, joita on markkinoilla, toisin sanoen yksityisen sektorin tuottamina. Tällaiset tehtävät voivat olla hyvin moninaisia, eikä niihin liity julkisen vallan käyttöä. Ne eivät ole myöskään lailla kunnalle säädettyjä tehtäviä tai viranomaistehtäviä.

Tietosuoja-asetuksensa 6 artiklassa on säädetty henkilötietojen käsittelyperusteiksi mm. ”käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen veloitteen noudattamiseksi” (alakohta 1.c) ja ”käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi” (alakohta 1.e). Toisaalta henkilötietojen käsittely rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttamiseksi (alakohta 1.f) ei sovellu tietojenkäsittelyyn, jota viranomaiset suorittavat tehtäviensä yhteydessä.

TATTI-työryhmän mietinnössä puolestaan todetaan, että julkisen sektorin henkilötietojen käsittelyn tulisi lähtökohtaisesti perustua 6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohtaan (mietinnön s. 101). Mietinnössä sanotaan myös, että rekisterinpitäjän oikeutettu etu (6 artiklan 1.f alakohta) ei voi toimia julkisen sektorin suorittaman käsittelyn perusteena (mietinnön s. 50).

HSL:n näkemyksen mukaan TATTI-työryhmän mietinnössä on laajennettu tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1.f alakohdan sisältöä. Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1.f alakohdassa käytetään ilmaisua ”tietojenkäsittely, jota viranomaiset suorittavat tehtäviensä yhteydessä”. Julkinen sektori tekee kuitenkin muitakin tehtäviä kuin viranomaistehtäviä, kuten edellä on todettu.

Tietosuoja-asetuksen tarkoituksen lienee se, että lailla esimerkiksi kuntien ja kuntayhtymien tehtäviksi säädettyjen tehtävien suorittamisessa tehtävä henkilötietojen käsittely kuuluisi asetuksen 6 artiklan 1.c alakohtaan. Yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi tehty henkilötietojen käsittely puolestaan kuuluisi 6 artiklan 1.e alakohtaan. Näihin tehtäviin liittyvä henkilötietojen käsittelyä ei puolestaan olisi mahdollista tehdä 6 artiklan 1.f alakohdan perusteella. Sellainen henkilötietojen käsittely, joka ei johdu lailla säädetystä tehtävästä, yleisestä edusta tai julkisen vallan käyttämisestä olisi kuitenkin sallittua myös esimerkiksi kunnissa tai kuntayhtymissä 6 artiklan 1.f alakohdan nojalla. Alakohtaa ei tulisi siis ulottaa koskemaan kaikkea julkisen sektorin toimintaa, kuten mietinnössä nyt on tehty.

HSL:n näkemyksen mukaan kansalliseen tietosuojalakiin tulisi tehdä tätä koskeva selvennys. Tämä on erityisen tärkeää, koska tietosuoja-asetuksen myötä poistuu nykyisessä henkilötietolaissa oleva

asiakas- tai palvelussuhteeseen, jäsenyyteen tai muuhun vastaavaan syyhyn liittyvä, ns. asiallista yhteyttä koskeva, käsittelyperuste (henkilötietolain 8 §:n 1 mom. 5 kohta).

Samalla olisi erittäin toivottavaa ottaa kantaa myös 6 artiklan 1.c ja 1.e. alakohtien käsitteiden ”lakisääteinen velvoite”, ”yleistä etua koskeva tehtävä” ja ”julkisen vallan käyttäminen” tulkintaan ja kansalliseen soveltamiseen kuntien ja kuntayhtymien tehtävien osalta. Henkilötietojen käsittelyn perusteiden tulisi olla selkeitä ja ymmärrettäviä, eikä aukkoja tai tarpeettomia päällekkäisyyksiä tulisi jäädä lainsäädäntöön.

HSL pitää hyvänä sitä, että tietosuojalakiin ehdotetaan otettavaksi lisäys henkilötietojen käsittelystä henkilön asemaa, tehtäviä ja niiden hoitoa mm. julkisyhteisössä (ehdotetun tietosuojalain 2 luvun 3 § 1 kohta).

Samoin on hyvä ratkaisu, että ehdotetun tietosuojalain 2 luvun 3 § 2 kohdan perusteluteksteissä on erikseen tuotu esiin viranomaisen suunnittelu- ja selvitystehtävät. Tältäkin osin on kuitenkin tulkinnanvaraista, mitä ”viranomaisella” tarkoitetaan tässä yhteydessä. Esimerkiksi kunnat ja kuntayhtymät tekevät paljon sellaisiakin suunnittelu- ja selvitystehtäviä, jotka eivät välttämättä ole viranomaistehtäviä. Ehdotetun tietosuojalain 2 luvun 3 § 2 kohdan perusteluteksteissä (mietinnön s. 141) on myös todettu, että yleistä etua koskeva tehtävä voisi olla esimerkiksi henkilötietojen käsittely tieteellistä tutkimustarkoitusta varten. Tältä osin jää kuitenkin epäselväksi, mitä tässä yhteydessä tarkoitetaan ”tieteellisellä tutkimuksella”. Voivatko esimerkiksi kuntayhtymät käsitellä henkilötietoja tutkimusta varten yleistä etua koskevan tehtävän perusteella myös sellaisten tutkimusten osalta, jotka eivät välttämättä kuulu kuntayhtymän viranomaistehtäviin, vaan ovat esimerkiksi kuntayhtymän omistajakuntien teettämiä tutkimuksia?

Samassa mietinnön kohdassa myös mainitaan, että henkilötietoja voidaan käsitellä tieteellisiin tutkimustarkoituksiin myös suostumuksen tai oikeutetun edun perusteella. Jos HSL ei voi käsitellä henkilötietoja tutkimustarkoituksiin yleistä etua koskevan tehtävän, eikä oikeutetun edun perusteella, niin silloin jää tieteellisten tutkimusten osalta käsittelyperusteeksi vain suostumus. Tämä taas on koettu käytännössä hankalaksi käsittelyperusteeksi, koska suostumuksen tulee olla ”vapaaehtoinen, yksilöity ja yksiselitteinen tahdonilmaisu”, mikä voi tutkimuksen osalta osoittautua melko haastavaksi toteuttaa.

Kohtaan olisi lisäksi hyvä saada tulkinta-apua siitä, mitä muita kuin suunnittelu- ja selvitystehtäviä tämä käsittelyperuste voisi sisältää.

Yleiset kommentit erityisiä henkilötietoryhmiä koskevasta 5 §:stä ja rikostuomioita ja rikkomuksia koskevasta 6 §:stä.

-

Tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamiseen lapselle sovellettavan ikärajan tulisi olla:

-

Ikärajaa koskevat perustelut

Ehdotetun tietosuojalain 2 luvun 4 §:n eli tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamiseen lapselle sovellettavaan ikärajan osalta HSL esittää toiveenaan, että ikäraja määritettäisiin yhteneväiseksi tietoyhteiskuntakaaressa säädetyn ikärajan kanssa (sijaintitiedon käsittelyä koskeva 162 § 3 mom.). Olettavasti tietosuoja-asetuksen/tietosuojalain ja tietoyhteiskuntakaaren säännökset tulevat usein käytännössä sovellettaviksi samassa yhteydessä, esimerkiksi mobiilipalvelujen tarjoamisessa, ja yhtenäiset ikärajat helpottaisivat tällaisten palvelujen tuottamista.

3 luku. Valvontaviranomainen

Yleiset kommentit suullista käsittelyä seuraamuslautakunnassa koskevasta 16 §:stä

-

Muut yleiset kommentit valvontaviranomaista koskevasta 3 luvusta.

-

4 luku. Oikeusturva ja seuraamukset

Yleiset kommentit käsittelyn viivästymistä koskevasta 23 §:stä.

-

Tulisiko yleisen tietosuoja-asetuksen 83 artiklan mukaisia hallinnollisia sakkoja voida kohdistaa myös viranomaisiin ja julkishallinnon elimiin?

-

Perustelut

-

Mikäli vastaus hallinnollisten sakkojen kohdistamista viranomaisiin koskevaan kysymykseen on ei, pyydetään esittämään näkemys vaihtoehtoisesta seuraamusjärjestelmästä.

-

Muut yleiset kommentit oikeusturvaa ja seuraamuksia koskevasta 4 luvusta.

-

5 luku. Tietojenkäsittelyn erityistilanteet

Yleiset kommentit henkilötietojen käsittelyä journalistisia, akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten koskevasta 27 §:stä.

-

Yleiset kommentit tieteellisiä ja historiallisia tutkimustarkoituksia sekä tilastollisia tarkoituksia varten tapahtuvaa käsittelyä koskevasta poikkeuksista ja suojaustoimista

-

Muut yleiset kommentit tietojenkäsittelyn erityistilanteita koskevasta 5 luvusta.

-

Laki rikoslain 38 luvun 9 §:n ja 10 §:n 3 momentin muuttamisesta

Yleiset kommentit tietosuojarikosta koskevasta 9 §:stä.

-

Muut mahdolliset kommentit

Muita huomioita työryhmän mietinnöstä ja ehdotuksesta hallituksen esitykseksi

-

Sailavuo-Asikainen Pirjo
Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä